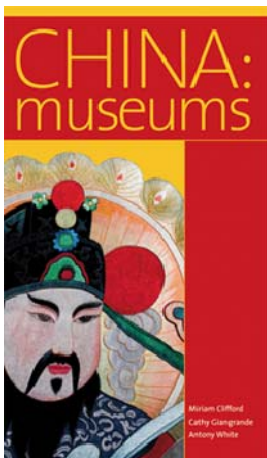

ท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานในสาธารณรัฐประชาชนจีน

นก อึ้งโพธิ์*

Nop Oungbho

Clifford, Miriam, Cathy Giangrande
and Antony White.

2009. **China: Museums.** London:

Scala Publishers. 384 pages.

หากจะกล่าวถึงการท่องเที่ยวในประเทศจีนแล้ว หลายคนคงมักจะนึกไปถึงกำแพงเมืองจีน พระราชวังต้องห้าม บางครั้งอาจเป็นแนวท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ขึ้นไปดูทะเลหมอกบนเขาหวางซาน ดูใบไม้เปลี่ยนสีที่จิวโจว ล่องเรือในแม่น้ำที่กุ้ยหลิน หรืออาจจะเป็นทัวร์ไหว้พระตามวัดศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ หรือเดินชมหมู่บ้านเก่าๆ ที่เป็นมรดกโลก เช่น ลี่เจียง โจวจวง หรือไม่ก็อาจเป็นการเดินเที่ยวเล่นในตัวเมืองใหญ่ๆ เช่น เซี่ยงไฮ้ ปักกิ่ง กวางเจา จนถึงกิจกรรมที่ขาดไม่ได้สำหรับการไปเที่ยวเมืองจีน ก็คือการตระเวนซื้อของตามห้างร้านต่างๆ เป็นที่ระลึกของการไป

---

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ท่องเที่ยวครั้งนั้น แต่หากถามว่า มีใครตั้งใจจะไปเที่ยวพิพิธภัณฑ์บ้าง คงมีคนขมวดคิ้วทำหน้าบอกรามณ์ไม่ถูก และอาจคิดไปว่าการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์เป็นกิจกรรมที่เสียเวลาและน่าเบื่อ ทว่าหลายคนอาจจะลืมนึกไปว่า ในบริเวณพระราชวังต้องห้ามหรือพระราชวังโบราณแห่งนี้ก็มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งหนึ่งเช่นกัน (สถานที่แห่งนี้จึงใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Forbidden City and the Palace Museum) หากผู้ใดที่มีโอกาสเข้าไปเที่ยวชมในพระราชวังต้องห้ามมาแล้ว แต่กลับไม่ได้เดินดูห้องแสดงโบราณวัตถุต่างๆ ที่กระจายตัวกันอยู่ใน “พิพิธภัณฑ์พระราชวัง” แห่งนี้แล้ว ก็นับว่าเป็นเรื่องที่น่าเสียดายยิ่งนัก เพราะการได้เดินชมพระราชวังต้องห้ามอย่างละเอียดถี่ถ้วนทุกซอกทุกมุม ก็จะได้พบเห็นและเรียนรู้สิ่งต่างๆ เกี่ยวกับจีนในช่วงราชวงศ์หมิงและชิง ทั้งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรมประเพณี ฯลฯ ได้มากมายทีเดียว

นอกจากพิพิธภัณฑ์จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแล้ว ยังถือเป็นแหล่งความรู้ที่น่าตื่นตาตื่นใจ โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่ค่อยชอบอ่านหนังสือประวัติศาสตร์เล่มหนาๆ ก็สามารถรับรู้ด้านต่างๆ แบบประหยัดเวลาไปได้มาก อย่างไรก็ดี ต้องยอมรับว่า การเดินชมพิพิธภัณฑ์ก็ยังไม่ใช่ว่าสิ่งที่น่าสนใจสำหรับทุกคน และแน่นอนว่าคงไม่ใช่เป้าหมายสำหรับ “นักท่องเที่ยว” ทั่วๆ ไป ที่มีเวลาค่อนข้างจำกัด หากแต่เหมาะกับผู้ที่มีใจจริง ๆ หรือไม่ก็เป็นคนที่อาศัยในพื้นที่นั้นๆ เป็นเวลานาน จึงจะมีเวลามากพอที่จะ “ละเอียด” ข้อมูลในพิพิธภัณฑ์ได้อย่างซ้ำๆ

ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ในประเทศจีนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่กลับไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปสักเท่าไร หนังสือ **China: Museums** ที่เขียนโดย Miriam Clifford, Cathy Giangrande และ Antony White เป็นหนังสือที่รวบรวมข้อมูลของพิพิธภัณฑ์ในประเทศจีนเอาไว้ 218 แห่ง (เฉพาะในนครหลวงปักกิ่งเพียงที่เดียวก็มีถึง 50 แห่งแล้ว) จากจำนวนทั้งหมดที่รวบรวมโดยทางการจีนถึง 2,310 แห่ง (สถิติเมื่อ ค.ศ. 2008) (Clifford, Giangrande and White, 2009: 12) ทั้งที่เป็นพิพิธภัณฑ์ของรัฐบาลและของเอกชน ทั้งที่เป็นพิพิธภัณฑ์ระดับมณฑล ระดับเมือง และระดับชุมชน โดยพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งก็มีเป้าหมาย จุดประสงค์ และเนื้อหาหลัก

แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์โบราณตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซาง หอประวัติศาสตร์สำคัญสมัยสาธารณรัฐ ประวัติศาสตร์สมัยปฏิวัติวัฒนธรรม จนถึงหอศิลป์ร่วมสมัย รายชื่อสถานที่ต่างๆ ก็มีทั้งพิพิธภัณฑ์ขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงโด่งดังอยู่แล้ว เช่น พิพิธภัณฑ์พระราชวัง (หรือพระราชวังต้องห้าม หน้า 57-66) ที่กล่าวไปข้างต้น พิพิธภัณฑ์สุสานฉินซีฮ่องเต้หรือปิงหมาหย่ง (Museum of Terracotta Warriors and Horses of Emperor Qin Shihuangdi 秦始皇兵马俑博物馆 หน้า 322-326) จนถึงพิพิธภัณฑ์ “แปลกๆ” และเฉพาะกิจมาก ที่น่าสนใจยิ่ง อย่างเช่น พิพิธภัณฑ์น้ำประปา (Beijing Tap Water Museum 北京自来水博物馆 หน้า 34-35) พิพิธภัณฑ์กรรไกรของจางเสี่ยวเฉียน (Zhang Xiaoquan Scissors Museum 张小泉剪刀博物馆 หน้า 227-228) พิพิธภัณฑ์ลูกคิดแห่งเมืองหนานทง (Nantong Abacus Museum 南通中国珠算博物馆 หน้า 203-205) และพิพิธภัณฑ์รถถัง (Tank Museum 中国坦克博物馆 หน้า 90) เป็นต้น

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 8 บท (sections)¹ ตามภูมิภาค โดยเริ่มบทแรก ที่นครหลวงปักกิ่ง นครเทียนจิน และเมืองอื่นๆ ในภาคเหนือ (Beijing and the North) บทที่สอง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (the Northeast) บทที่สาม นครเซี่ยงไฮ้และจีนตะวันออก (Shanghai and East China) บทที่สี่ เขตลุ่มแม่น้ำแยงซี (the Yangtze) บทที่ห้า จีนภาคใต้ (the South) บทที่หก เส้นทางสายไหมและภาคตะวันตกเฉียงเหนือ (the Silk Road and the Northwest) บทที่เจ็ด ทิเบต (Tibet) และบทที่แปด ไต้หวัน (Taiwan)

แม้จะเป็นหนังสือที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ “พิพิธภัณฑ์” ต่างๆ หากแต่เมื่อมาดูในรายละเอียดจริงๆ แล้ว สถานที่ที่ใช้ชื่อว่า พิพิธภัณฑ์สถาน (Museums หรือ 博物馆 ในภาษาจีน) จริงๆ แล้วมีเพียง 144 แห่งเท่านั้น (จากจำนวน 218 แห่ง) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจำแนกประเภท (categorisation) ของชื่อเรียกสถานที่แตกต่างกันในภาษาจีนและภาษาอังกฤษ (และภาษาไทยด้วย) โดยภาษาจีนจะมีการจำแนก

¹ ในหน้าสารบัญจะบอกเลขหน้าเฉพาะหัวบทเท่านั้น ไม่มีเลขหน้าของสถานที่แต่ละแห่ง.

คำเรียกชื่อสถานที่เหล่านี้ค่อนข้างละเอียด แบ่งเป็น² พิพิธภัณฑ์สถาน (Museums 博物馆/博物院) จำนวน 144 แห่ง อนุสรณ์สถาน (Memorial Halls 纪念馆) 17 แห่ง พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (Art Museums 美术馆) 8 แห่ง หอศิลป์/ศูนย์ศิลปะ (Art Centres 艺术馆/艺术中心) 11 แห่ง พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology Museums 科普馆/科技馆) 5 แห่ง ที่พำนักเดิมของบุคคลสำคัญ (Former Residences 故居) 4 แห่ง หอนิทรรศการ (Exhibition Halls 展览馆) 6 แห่ง ถ้ำหิน (Grottoes 石窟) 3 แห่ง วัง³ และวัด (Palace & Temples 宫、庙) 4 แห่ง และอื่นๆ อีก 10 กว่าแห่ง เช่น หอดูดาว (Astronomical observatory 天文台) สุสาน (Mausoleum 陵园) เป็นต้น

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าสถานที่บางแห่ง แม้จะเห็นได้ชัดว่าไม่ได้มีโครงสร้าง ระบบ หรือการจัดการแบบพิพิธภัณฑ์ ทว่าผู้แต่งก็ได้จัดเอามาเข้ากรอบของ “พิพิธภัณฑ์” ไว้เช่นกัน เช่น ถ้ำหินทั้งสามแห่ง ได้แก่ ถ้ำหินหลงเหมิน (Longmen Grottoes 龙门石窟 หน้า 115-116) ถ้ำหินหยุนกั๋ง (Yungang Grottoes 云冈石窟 หน้า 138-139) และถ้ำหินมั่วเกา (Mogao Grottoes 莫高窟 หน้า 309-313) ซึ่งเป็นโบราณสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาของจีน และยังได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโกอีกด้วย

ผู้เขียนทั้งสามต่างเชี่ยวชาญด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะ มีผลงานการตีพิมพ์เกี่ยวกับศิลปะ พิพิธภัณฑ์ และประวัติศาสตร์กันมาแล้ว ผู้เขียนจึงได้ให้ข้อมูลพื้นฐานของพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งไว้อย่างละเอียดครบถ้วน แทบจะเรียกว่าเป็นหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ขนาดย่อๆ ได้เลย เช่น เนื้อหาของ Palace Museum ที่มีความยาว (รวมภาพประกอบ) ถึง 10 หน้า พุดถึงตั้งแต่ขนาดของพื้นที่ โครงสร้าง ประโยชน์ใช้สอย และสถาปัตยกรรมของตัวอาคาร ควบคู่ไปกับลำดับ

² อ้างอิงจากชื่อเรียกในหนังสือเล่มนี้เป็นหลัก.

³ ในที่นี้ หมายถึงพระราชวังที่ไม่มีคำว่า museum ต่อท้ายเท่านั้น ซึ่งในหนังสือมีเพียงแห่งเดียวคือ พระราชวังโปตาลา (Potala Palace 布达拉宫 หน้า 344-346).

เวลาทางประวัติศาสตร์ รวมถึงรายละเอียดของห้องจัดแสดงนิทรรศการที่อยู่ตามทิศต่างๆ ของพื้นที่พระราชวัง

เช่นเดียวกับ Palace Museum พิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่อุทิศให้กับการบันทึกเก็บรวบรวมหลักฐาน และเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวทางโบราณคดีที่เก่าแก่ดึกดำบรรพ์ เช่น พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์แห่งจี้ก้ง (Zigong Dinosaur Museum 自贡恐龙博物馆 หน้า 270-272) พิพิธภัณฑ์ซานซิงตู่ย (Sanxingdui Museum 三星堆博物馆 หน้า 266-268) พิพิธภัณฑ์แหล่งโบราณคดีจินซา (Jinsha Archaeological Site Museum 金沙遗址博物馆 หน้า 246-247) พิพิธภัณฑ์โจวโขวเตี้ยน⁴ (Zhoukoudian Site Museum 周口店遗址博物馆 หน้า 96-98) พิพิธภัณฑ์อินซวี⁵ (Yinxu Museum 殷墟博物馆 หน้า 110-113) หรือเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สมัยต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑ์สงครามฝิ่น (Opium War Museum 鸦片战争博物馆 หน้า 279-280) อนุสรณ์สถานที่ระลึกถึงเหตุการณ์สังหารหมู่ที่นานกิง (The Memorial Hall to the Victims in the Nanjing Massacre by Japanese Invaders 侵华日军南京大屠杀遇难同胞纪念馆 หน้า 196) และพิพิธภัณฑ์การปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural Revolution Museum 文革博物馆 หน้า 285)

วัฒนธรรมผ้าไหม การทอและการปักผ้า รวมทั้งเครื่องแต่งกาย ก็เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่โดดเด่นของจีนเช่นกัน พิพิธภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็มีอยู่ไม่น้อย เช่น พิพิธภัณฑ์ไหมแห่งชาติจีน (China National Silk Museum 中国丝绸博物馆 หน้า 218-220) พิพิธภัณฑ์เครื่องแต่งกายของชนเผ่า (Museum of Ethnic Costume

⁴ โจวโขวเตี้ยน คือสถานที่ที่มีการขุดพบซากชิ้นส่วนหัวกะโหลกของมนุษย์โบราณ หรือเป็นที่รู้จักในชื่อ มนุษย์ปักกิ่ง (Peking Man) เมื่อ ค.ศ. 1929 นักโบราณคดีเชื่อกันว่า ชิ้นส่วนของกะโหลกนี้มีอายุมากถึง 2 ล้านปี และเชื่อว่ามนุษย์ปักกิ่งนี้เป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ในปัจจุบัน.

⁵ อินซวี (殷墟) แปลว่า ซากปรักแห่งเมืองอิน ปัจจุบันคือเมืองอันหยาง มณฑลเหอหนาน เป็นสถานที่ที่ขุดพบซากกระดูกงูเต่าและกระดูกสัตว์ที่มีรอยสลักอักษรโบราณไว้ นักโบราณคดีเชื่อว่าอักษรเหล่านี้คือต้นกำเนิดของอักษรจีน.

民族服饰博物馆 หน้า 77-79) พิพิธภัณฑ์ผ้าทอมือและผ้าปักของรัฐสู่แห่งนครเฉิงตู (Chengdu Shu Brocade and Embroidery Museum 成都蜀锦织绣博物馆 หน้า 244-245) เป็นต้น

นอกจากพิพิธภัณฑ์ที่เป็นโบราณสถานหรือเป็นที่เก็บและจัดแสดงโบราณวัตถุแล้ว ยังมีพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์อีกหลายแห่งที่แสดงถึงความเป็นสมัยใหม่ของศิลปวัฒนธรรมจีน เช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะไท่หยวน (Taiyuan Art Museum 太原美术馆 หน้า 146-147) พิพิธภัณฑ์ศิลปะเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Art Museum 上海美术馆 หน้า 165) พิพิธภัณฑ์ศิลปะกว่างโจว (Guangzhou Museum of Art 广州艺术博物院 หน้า 283) เป็นต้น

วิทยาศาสตร์และวิทยาการที่เป็นภูมิปัญญาของชาวจีนด้านต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ก็ได้รับความสำคัญมาก และมีพิพิธภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้โดยเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์สถาปัตยกรรมโบราณปักกิ่ง (Beijing Ancient Architecture Museum 北京古代建筑博物馆 หน้า 18-20) พิพิธภัณฑ์การพิมพ์จีน (China Printing Museum 中国印刷博物馆 หน้า 44-45) พิพิธภัณฑ์รถไฟจีน (China Railway Museum 中国铁道博物馆 หน้า 46-48) พิพิธภัณฑ์การแพทย์จีน (Museum of Chinese Medicine 中国民间医药博物馆 หน้า 261-262) พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ชาวจีนใส่ใจการศึกษาและการเผยแพร่ความรู้ และนวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้ทันสมัยทัดเทียมกับชาติอื่น รวมทั้งเป็นการยกย่องเชิดชูคุณูปการของนักวิทยาศาสตร์และนักประดิษฐ์ในสมัยโบราณอีกด้วย

บางครั้งเนื้อหาหลักของตัวพิพิธภัณฑ์เองยังเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือบุคคลอื่นอีก ฉะนั้น ข้อมูลของสถานที่บางแห่งจะมีเนื้อหาประกอบที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น พิพิธภัณฑ์เทศบาลเมืองลี่เจียง (Lijiang Municipal Museum 丽江市博物馆 หน้า 306-307) เดิมชื่อว่าพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมตงปาของชาวน่าซี (Museum of Naxi Dongba Culture) ซึ่งเก็บรวบรวมเอกสาร รูปถ่าย และสิ่งของอื่นๆ ที่เป็น

เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมตงป๋าของชาวนำซีไว้ ก็มีเนื้อหาเรื่อง Joseph Rock⁶ เป็นเกร็ดความรู้เพิ่มเติม เป็นต้น

ในส่วนของไต้หวัน ผู้เขียนกลับกล่าวถึง National Palace Museum (国立故宫博物院 หน้า 348-350) เพียงแห่งเดียวเท่านั้น โดยไม่ได้กล่าวถึง National Taiwan Museum (国立台湾博物馆)⁷ หรือ National Chiang Kai-shek Memorial Hall (国立中正纪念堂)⁸ ที่ถือว่าเป็นสถานที่ที่ไม่ควรพลาดในไทเป ซึ่งน่าเสียดายมากเพราะไต้หวันมีพิพิธภัณฑ์ที่น่าสนใจมากมายหลายแห่ง⁹ จึงได้แต่คาดว่าผู้เขียนคงมีเวลาเก็บข้อมูลในพื้นที่ค่อนข้างจำกัด จึงไม่ได้นำมารวมไว้ในหนังสือเล่มนี้

นอกเหนือจากพิพิธภัณฑ์หลายแห่งที่กล่าวมาข้างต้น ก็ยังมีพิพิธภัณฑ์ที่น่าสนใจอีกเป็นจำนวนไม่น้อย ซึ่งหากไต้หวันแค่ชื่อก็สามารถกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเราได้แล้ว เช่น พิพิธภัณฑ์อาหารเสฉวน (Sichuan Cuisine Museum 川菜博物馆 หน้า 249-251) พิพิธภัณฑ์แผ่นดินไหว (Shanghai Earthquake Museum 上海地震科普馆 หน้า 171-173) และพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมเรื่องเพศของจีนโบราณ (Ancient Chinese Sex Culture Museum 中国古代性文化博物馆 หน้า 211-212) เป็นต้น

โดยสรุป หนังสือ **China: Museums** นับว่าเป็นหนังสือแนะนำพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ในประเทศจีนที่เต็มไปด้วยข้อมูลที่แม่นยำน่าเชื่อถือเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจ เนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีน ทั้งยังสอดแทรกเกร็ดความรู้

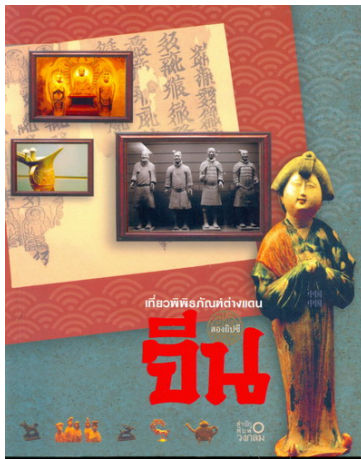
⁶ โจเซฟ ร็อก (1884-1962) นักพฤกษศาสตร์ นักชาติพันธุ์วรรณา นักเขียนแผนที่ และนักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกันที่มาศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของจีนในทิเบต ยูนนาน กานซู่ และเสฉวน เป็นต้น ผลงานการค้นคว้าที่ยิ่งใหญ่ของเขาคือ การเก็บรวบรวมและแปลวรรณกรรมรวมถึงคัมภีร์ทางศาสนาของชาวนำซีที่เขียนด้วยอักษรภาพไว้เป็นจำนวนมาก.

⁷ สนใจหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ <http://www.ntm.gov.tw/tw/index.aspx>.

⁸ สนใจหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ <http://www.cksmh.gov.tw/>.

⁹ สนใจหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ <http://www.cam.org.tw/big5/museum01.asp> (ข้อมูลเป็นภาษาจีน).

ต่าง ๆ ประกอบเนื้อหาหลัก ทำให้ผู้อ่านได้ข้อมูลเชิงลึกที่สนุกสนานน่าสนใจ ราวกับมีมัลลัคทุเทศก์ที่เชี่ยวชาญวิชาชีพนามบรรยายให้ฟังสด ๆ ชื่อสถานที่และที่อยู่มีอักษรภาษาจีนกำกับ ภาพประกอบสวยงามและแสดงจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งได้เป็นอย่างดี ส่วนท้ายเล่มจะมีอัลบั้มรูปถ่าย (Picture Gallery + แผนที่ประเทศจีน) อธิบายคำศัพท์ (Glossary) ลำดับเวลาในประวัติศาสตร์ (Chronology) เว็บไซต์ (Cultural, Heritage and Tourism Websites and Blogs) รายการหนังสือแนะนำ (Suggested Reading) และรายชื่อพิพิธภัณฑ์ที่กำลังจะเปิดใหม่ในขณะนั้น (Museums Opening Shortly)¹⁰ ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อพิสูจน์ได้อย่างดีว่า ผู้เขียนทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่างมีคุณภาพและรอบคอบมาก ส่งผลให้หนังสือเล่มนี้ไม่เพียงแต่มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยวประเทศจีน แต่ยังเป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจความเป็นจีนในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอีกด้วย

สองยิปชี. 2551.
เที่ยวพิพิธภัณฑ์ต่างแดน จีน.
กรุงเทพฯ: วงกลม.
207 หน้า.

ส่วน เที่ยวพิพิธภัณฑ์ต่างแดน จีน หนังสือแนะนำพิพิธภัณฑ์จีนที่คนไทยเขียน มีจุดเด่นและความพิเศษเหมือนกับหนังสือ **China: Museums** ตรงที่เป็นหนังสือที่เขียนแนะนำพิพิธภัณฑ์โดยเฉพาะ นับว่าเป็นหนังสือที่โดดเด่นอย่างมาก

¹⁰ พิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งมีกำหนดเปิดตั้งแต่ ค.ศ. 2009 ถึง ค.ศ. 2012.

บนชั้นหนังสือภาษาไทยเกี่ยวกับไทย ผู้เขียนที่ใช้ชื่อว่า “สองยิปซี” เป็นนักศึกษาศิลปะสองคน ได้เดินทางไปเยี่ยมชมและคัดเลือกพิพิธภัณฑ์ในประเทศจีนที่น่าสนใจจำนวน 13 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์มณฑลกานซู่ (Gansu Provincial Museum) พิพิธภัณฑ์ซินเจียง (Xinjiang Uyghur Autonomous Region Museum) พิพิธภัณฑ์เมืองโฮตัน (Hotan Museum) พิพิธภัณฑ์มองโกเลียใน (Inner Mongolia Museum) พิพิธภัณฑ์หนิงเซี่ย (Ningxia Museum) พิพิธภัณฑ์มณฑลเหอหนาน (Henan Provincial Museum) พิพิธภัณฑ์ซานซิงตู่ย (Sanxingdui Museum) พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์มณฑลชานซี (Shaanxi History Museum) พิพิธภัณฑ์พระราชวัง (Palace Museum) พิพิธภัณฑ์เซี่ยงไฮ้ (Shanghai Museum) พิพิธภัณฑ์จิ่งเต๋อเจิ้น (Jingdezhen Ceramic History Museum) พิพิธภัณฑ์กว่างซี (Guangxi Zhuang Autonomous Region Museum) และพิพิธภัณฑ์ชนกลุ่มน้อย (Kaili Ethnic Minorities Museum)

จากซากโครงกระดูกโบราณของช้างแมมมอธ ถึงภูมิปัญญาการสร้างเครื่องปั้นดินเผาของมนุษย์ยุคหินใหม่แห่งวัฒนธรรมต้าต้วน ที่อาจเป็นต้นกำเนิดแห่งศิลปะเครื่องเคลือบหลายหลากชนิดของเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น จากความเกรียงไกรไพศาลแห่งอาณาจักรฉิน ถึงยุครุ่งเรืองของวัฒนธรรมจีนเช่นสมัยฮั่นและถัง จากการค้าขายแลกเปลี่ยนบนเส้นทางสายไหม ถึงการประกาศแสนยานุภาพของชนเผ่าและศักยภาพในการทำศึกของบรรพบุรุษชาวมองโกล เรื่องราว ณ “แผ่นดินกลาง” ในต่างแ่งต่างมุมนี้เองที่ผู้เขียนจะพาเราเข้าไปรู้จัก ศึกษา วิเคราะห์ ผ่านตัวอักษรและรูปภาพ เพื่อความเข้าใจที่นำไปของสรรพสิ่งในดินแดนอันกว้างใหญ่นี้ในท้ายที่สุด

ด้วยความที่ผู้เขียนเป็นนักศึกษาศิลปะ การผูกโยงศิลปะเข้ากับประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และถือเป็น “ภารกิจหลัก” ของผู้เขียนด้วย ดังที่ปรากฏอย่างเด่นชัดในคำนำผู้เขียนว่า

ศิลปะ' แห่งอดีตกาล บันแต่ง ชัดเกล้าให้เราจิตใจที่
บริสุทธิ์ผุดผ่อง เพื่อว่าวันหนึ่งอาจเป็นตัวเราที่สรรค์สร้างผลงาน
สักชิ้นขึ้นมา ช่วยส่งเสริมให้ผู้คนในเวลาข้างหน้าได้รับรู้คุณค่า
ถึงปัจจุบันแห่งเรา ปัจจุบัน ที่ไม่นานก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของ
ประวัติศาสตร์ เพียงเหลือรอยลากเส้นร่างไว้ใน 'พิพิธภัณฑ์'
สถานที่ที่อดีตและปัจจุบันมาสบประสานกันเป็นหนึ่งเดียว

เนื้อหาแต่ละบทจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ โครงสร้างของห้องจัด
แสดง จุดเด่นของสถานที่ที่ไม่ควรพลาด รวมถึงความเป็นมา และเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย
ทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ด้วยบรรยายโวหารที่เก็บรายละเอียดชวนให้
ติดตาม ส่วนท้ายบทก็ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเดินทาง ค่าบัตรเข้าชม รวมถึง
บอกว่าแต่ละสถานที่อนุญาตให้ถ่ายรูปได้หรือไม่ และข้อมูลบางอย่างที่ผู้เขียน
เพิ่มเติมมาเป็นสีสันของการเดินทาง เช่น ในบทที่สี่ กล่าวถึงพิพิธภัณฑ์หนึ่งซึ่ง
“เนื่องจากมีคนเข้าชมน้อยมาก เจ้าหน้าที่เลยเปิด-ปิดห้องตามอารมณ์ จึงต้องคอย
ถามเพื่อความแน่ใจว่าเราไม่ได้พลาดอะไรไป” (สงยิบัติ, 2551: 83)

หากมองในแง่ของปริมาณเมื่อเทียบกับ **China: Museums** แล้ว หนังสือ
เล่มนี้ยังนับว่าห่างกันไกล แต่เมื่อดูจากรายชื่อพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ข้างต้น ก็ถือว่าเป็น
การคัดเลือกที่น่าสนใจมาก เพราะพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่ง (หากไม่นับพิพิธภัณฑ์
พระราชวัง) ล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยของจีน ซึ่งเป็น
วัฒนธรรมกระแสรองของจีน (ที่ยึดเอาวัฒนธรรมของชาวจีนเป็นวัฒนธรรมกระแส
หลัก) ไม่ว่าจะเป็นเหมิงกู่ (มองโกล) อูยกูร์ เหมียว (ม้ง) ตัง รวมทั้งชนกลุ่มน้อยใน
สมัยโบราณ เช่นชงหนู (หรือ ชยงหนู) เขียนเปย ตังเซียง เป็นต้น หรือไม่กี่เกี่ยวกับ
ประวัติศาสตร์จีนที่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ความแปลกใหม่ด้านเนื้อหา
น่าจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้อ่าน หรืออาจจุดประกายให้ผู้อ่าน
เริ่มสนใจเรื่องราวเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี การคัดเลือกพิพิธภัณฑ์ที่มีเนื้อหาค่อนข้าง
ไปในทางเดียวกันเช่นนี้ น่าจะบ่งบอกความชอบ ความสนใจ และทัศนคติส่วนตัว
ของผู้เขียนมีที่ต่อวิถีชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธาของชนกลุ่มน้อย
ได้ชัดเจน ดังเนื้อความส่วนหนึ่งว่า

สุดท้ายแล้วชาวเขาผู้เป็นเหมือนคนป่าล้าสมัยใน
สายตากจีนและ/หรือคนเมือง สอนอะไร(ให้)คนผ่านทางอย่าง
เรามากมาย พวกเขาเป็นตัวอย่างของชุมชนมนุษย์แบบดั้งเดิม
ที่อาศัยอิงแอบไปกับธรรมชาติ แต่ไม่ได้ป่าเถื่อนหยาบกระด้าง
เลยแม้แต่น้อย เป็นวิถีชีวิตที่ทั้งแข็งแรงและงดงาม ฟังพา
ตนเองได้ โดยที่เงินมีผลกับชีวิตเพียงแค่อุปโภคบริโภค แม้ว่ามัน
จะดูอุดมคติจนเกินไปที่คนเมืองจะหวนกลับไปสู่คืนวันอัน
โรแมนติกแบบนั้น แต่สังคมเมืองอันแห่งแสงที่กำลังมุ่งหน้า
ไปสู่ความเป็นวัตถุนิยมอย่างสุดโต่ง ก็สามารถเรียนรู้จากผู้คน
เหล่านี้ได้ ด้วยหากมนุษย์ฉลาดพอจะยอมเข้าใจถึงความสมดุล
อันพอดี ที่ไม่ได้นำพาเราหลงไปทางไหนเลย มีแต่จะช่วยให้
ส่งเสริมให้เราสามารถใช้ชีวิตอยู่บนโลกนี้ได้อย่างมีความสุข
ยั่งยืนนานมากขึ้นๆ ไปอีกเท่านั้น (สงขยิปซี, 2551: 204)

แม้จะได้ชื่อว่าเป็น “สารคดีท่องเที่ยว” แต่สำนวนภาษาของผู้เขียนทั้งสอง
ก็มีความเป็นกวี (poetic) ค่อนข้างมาก ทำให้ผู้อ่านสามารถเพลิดเพลินไปกับ
สำนวนที่รุ่มรวยความคิดและจินตนาการ ใส่ใจในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ประหนึ่ง
กำลังอ่านนิยายเรื่องหนึ่งอยู่ก็ไม่น่าเบื่อ เช่นข้อความดังต่อไปนี้

รถไฟวิ่งทะลุผ่านความเข้มของเวลากลางคืนไปยังทิศ
ตะวันตก อาจเป็นระยะทางเพียงไม่กี่ชั่วโมง แต่ความมืดดำแห่ง
ราตรีกาลกลับทำให้หนทางยืดยาวออกไปกว่าความเป็นจริง
หลายหมื่นลี้ เสียงผู้คนที่กำลังหลับไหลช่างเจียบเจี๊ยะ ตรงกัน
ข้ามกับความอึกทึกครึกโครมของเครื่องจักรในยุคสมัยแห่ง
ปัจจุบันที่ครางกระหึ่มอยู่ตลอดเวลา... รถไฟขบวนนี้คล้ายได้
นำพาผู้พบเจอไปไกล ไปยังสถานที่ซึ่งเป็นยิ่งกว่ามิตรสหาย
ของปัจจุบัน (สงขยิปซี, 2551: 13)

โดยสารรถไฟจากเมืองถุนซี มณฑลอันฮุย ข้ามเขตแดนมาที่มณฑลเจียงซี ตั้งแต่ย่ำรุ่งจนแสงยามเช้าค่อยๆ ฉายส่องเข้ามาในตู้รถไฟ ผู้คนในตู้ที่นั่งชั้น 3 ยังคงขดตัวหลับใหลอยู่ตามมุมเก้าอี้ พุบหน้าอยู่บนแผ่นไม้ที่ยื่นออกมาจากผนังเป็นโต๊ะแบบง่าย ๆ ชีวิตชีวาของขบวนรถไฟอันยืดยาวคดเคี้ยวขบวนนี้ คงยังต้องรอเวลาอีกนิดจึงจะถูกปลุกให้ตื่นขึ้นมา ขณะนี้มีแต่เพียงความสงบเงียบและจังหวะอันสม่ำเสมอของเครื่องจักรที่ดังฉึกฉักๆ อย่างสลับซับซ้อน เป็นดนตรีประกอบภาพเบื้องหน้า ลมเย็นๆ พัดกลืนทุ่งนาเล็ดลอดเข้ามาข้างใน ยามที่มีใครสักคนเปิดประตูออกไปที่ข้อต่อระหว่างโบกี้ ทิวทัศน์สองข้างทางผ่านมาและผ่านไปไม่รู้จบ (Song Yip Si, 2551: 179)

หนังสือเล่มนี้อาจจะมีข้อเสียอยู่บ้างตรงที่มีข้อบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ อยู่หลายจุด ซึ่งจะขอล่าถึงเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

1. การสะกดถอดเสียงชื่อเฉพาะเป็นภาษาไทย ขาดความสม่ำเสมอ (consistency) มีทั้งการถอดเสียงอิงภาษาจีนหลายสำเนียง ทั้งการสะกดคำที่ต่างกัน เช่น ในหน้า 103 มีทั้ง “เหอเฟย์” และ “เหอเฟย” ซึ่งจริงๆ เป็นเมืองเดียวกัน คือ เหอเฟย (Hefei 合肥) ซึ่งเป็นเมืองหลักของมณฑลอันฮุย (Anhui 安徽) และการถอดเสียงชื่อบางชื่อก็ผิดเพี้ยนไป เช่น จางเจียน (ควรเป็น จางเจี้ยน) หม่าถู่ฉิน (ควรเป็น หม่าโถวฉิน) เฮอร์ปิ่น (ควรเป็น ฮาเออร์ปิ่น) เป็นต้น

ทั้งนี้ ชื่อสถานที่ต่างๆ ที่เป็นที่รู้จักคุ้นเคยของคนไทยอยู่แล้ว มักนิยมใช้ชื่อที่คนทั่วไปคุ้นเคย เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ (โดยไม่จำเป็นต้องเขียนเป็น เป่ย์จิง ช่างไห่ก็ได้) แต่ในหน้า 121 กลับมีชื่อ “มณฑลวินหนาน” ปรากฏอยู่ เป็นที่น่าแปลกใจว่าเหตุใดผู้เขียนจึงไม่ใช้ “หยุนหนาน” (ตามการถอดเสียงที่ใกล้เคียงกับสำเนียงจีนกลาง) หรือ “ยูนนาน” (ตามความนิยม) ที่คุ้นหูผู้อ่านชาวไทยมากกว่า แต่กลับใช้ชื่อที่ดูครึ่งๆ กลางๆ และลึกลับเช่นนี้

2. การสะกดถอดเสียงคำภาษาจีนทั่วไปเป็นภาษาไทย โดยเฉพาะคำว่า พิพิธภัณฑ์ ภาษาจีนอ่านคำนี้ว่า บัวอู่กั๋วอัน (bówùguǎn 博物馆) ซึ่งหนังสือเล่มนี้ สะกดเป็น “โป่วกู่กั๋วอัน” อยู่หลายที่ เช่นในหน้า 27, 51, 85, 101, 139

3. การใช้ชื่อเรียกที่ไม่ถูกต้องตามระบบการปกครองท้องถิ่นของจีน เช่น มณฑลหนิงเซี่ย (หน้า 67, 69) มณฑลมองโกเลียใน (หน้า 85) มณฑลกว่างซี (หน้า 193-205) ซึ่งที่ถูกต้องควรจะเป็นเขตปกครองตนเองหนิงเซี่ยหุย (Ningxia Hui Autonomous Region) เขตปกครองตนเองมองโกเลียใน (Inner Mongolia Autonomous Region) และเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง (Guangxi Zhuang Autonomous Region) ตามลำดับ¹¹ ทั้งๆ ที่ในหน้า 81 ก็มีข้อความว่า “มณฑลหนิงเซี่ยได้รับการประกาศให้เป็นเขตปกครองตนเองของชาวหุย (Hui Autonomous Region) ในสมัยที่พรรคคอมมิวนิสต์รวบรวมประเทศ” ข้อความในประโยคนี้จึงขัดแย้งกันเองกับเนื้อความส่วนอื่นในหนังสือ และอาจทำให้ผู้อ่านสับสนได้

4. ขาดรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ผู้อ่านไม่มีแหล่งข้อมูลให้ค้นคว้าเองได้ต่อ

ข้อผิดพลาดข้างต้น แม้จะเป็นเพียงจุดเล็กๆ น้อยๆ ที่บางคนยินดีจะมองข้าม แต่ก็อาจสร้างความรำคาญใจแก่ผู้อ่านบางคน และอาจจะเป็นสิ่งที่ทำลายความน่าเชื่อถือของข้อมูลในหนังสือ ซึ่งเป็นคุณความดีของหนังสือที่ผู้เขียนตั้งใจจัดกรองมาให้ผู้ที่สนใจได้อ่านและค้นคว้าเพิ่มเติมได้เช่นกัน ข้อผิดพลาดดังกล่าว สันนิษฐานว่าเกิดจากการที่ผู้เขียนค้นคว้าข้อมูลจากหลายแหล่งที่ใช้ระบบการเรียกชื่อต่างกัน ประกอบกับการที่ผู้เขียนเองไม่ได้เชี่ยวชาญภาษาจีน และสำนักพิมพ์ก็มิได้สอบถามความถูกต้องให้ถี่ถ้วนเสียก่อน

¹¹ นอกจากนี้ ประเทศจีนยังมีเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อยอีกสองเขต ได้แก่ เขตปกครองตนเองซินเจียง อุยกูร์ (Xinjiang Uyghur Autonomous Region) และ เขตปกครองตนเองทิเบต (Xizang Autonomous Region).

อย่างไรก็ดี ความพยายามในการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ให้ออกมาสู่สายตาผู้อ่านและผู้ที่รักการท่องเที่ยว ก็ยังสมควรได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก นับได้ว่าเป็นหนังสือน่าเที่ยวที่บุกเบิกและเปิดแนวทางใหม่ๆ ของหนังสือน่าเที่ยวให้แก่ผู้สนใจทั่วไป สำหรับนักอ่านแล้ว คนที่ไม่คุ้นเคยกับประวัติศาสตร์และเรื่องราวของจีนก็สามารถใช้หนังสือเล่มนี้เป็นตำราเปิดโลกทัศน์แห่งความรู้เบื้องต้นได้ หรืออย่างน้อยที่สุดก็สามารถเพลิดเพลินไปกับการใช้สำนวนภาษาของผู้เขียนส่วนใครที่รู้เรื่องจีนดีอยู่แล้ว ก็อาจนำเอาเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยจากเนื้อหาไปเสริมกับความรู้เดิมที่มีอยู่ให้สมบูรณ์มากขึ้น และสำหรับวงการหนังสือเอง ก็ถือว่าเป็นหนังสือที่ช่วยกระตุ้นนักเขียนสารคดีท่องเที่ยวคนอื่นๆ ให้ผลิตงานที่หลากหลายแนวมากขึ้นด้วย

นอกจากการเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานจะเป็นการมองย้อนลงไปหารากอารยธรรมของมวลมนุษยชาติแล้ว ยังเป็นการมองขึ้นไปสู่ปลายกิ่งของวัฒนธรรม ว่ามนุษย์เรานั้นจะสามารถพัฒนาไปในทิศทางใดได้อีกบ้าง ฉะนั้น พิพิธภัณฑสถานเองอาจช่วยให้เราตอบคำถามว่า “พวกเรามาจากไหน และกำลังจะไปไหน” ได้ชัดเจนมากขึ้น

สุดท้ายนี้ หวังว่าบทวิจารณ์หนังสือทั้งสองเล่มที่กล่าวถึง จะสามารถเป็นข้อมูลเพิ่มเติมให้กับผู้ที่สนใจเรื่องของจีน ไม่ว่าจะเป็นด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา สังคม และแนวคิดของคนจีนได้ หรืออย่างน้อยก็อาจจะทำให้มุมมองที่มีต่อการ “เที่ยวพิพิธภัณฑสถาน” เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น และหากผู้ใดพอจะมีเวลาหรือโอกาสไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานบ้างด้วยตัวเอง ก็คงจะเป็นประสบการณ์ที่น่าสนใจและน่าจดจำไม่น้อย

บรรณานุกรม

ราชบัณฑิตยสถาน. 2550. หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาฮินดี.

กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

สงขลิตั้ง. 2551. เทียบพิพิธภันท์ต่างแดน จีน. กรุงเทพฯ: วงกลม.

สำนักนายกรัฐมนตรี. 2543. เกณฑ์การถ่ายทอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วย

อักขรวิธีไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Clifford, Miriam, Cathy Giangrande and Antony White. 2009. **China:**

Museums. London: Scala Publishers, Ltd.

张传玺. 1999. 简明中国古代史. 北京: 北京大学出版社.